

Wielki Piątek

Liturgia Męki Pańskiej

Zgodnie ze starożytną tradycją Kościoła w Wielki Piątek nie celebruje się Eucharystii. Liturgię Męki Pańskiej należy sprawować po południu, około godziny 15. Czerwony kolor szat liturgicznych jest nie tyle kolorem męczeństwa, ile królewskiej purpury. Chrystus jawi się bowiem jako Pan królujący z drzewa Krzyża. W ten dzień czytany jest opis Męki Chrystusa Pana według św. Jana, który nawiązuje do obrzędu koronacji królów izraelskich.

Liturgia rozpoczyna się od wejścia asysty w całkowitej ciszy. Ołtarz jest obnażony: bez obrusa, krzyża i świeczników. Celebrans pada na twarz, a wszyscy obecni w kościele klękają. Ten gest prostracji (łac. prostratio) zachował się, oprócz liturgii Wielkiego Piątku, jedynie podczas Mszy świętych, a także podczas składania profesji w niektórych zakonach.

Celebrans podchodzi do miejsca przewodniczenia i bez żadnego wstępu rozpoczyna modlitwą, po której następują czytania mówiące o Męce Jezusa (z Księgi Proroka Izajasza i Listu do Hebrajczyków) oraz, jak to już zostało powiedziane, Pasja według św. Jana. Stanowi ona centralny element liturgii Słowa.

Charakterystyczna dla liturgii Wielkiego Piątku jest uroczysta modlitwa powszechna (łac. Orationes sollemnes), którą śpiewa na przemian diakon i celebrans. Wezwań jest dziesięć: za Kościół święty, za papieża, za wszystkie stany Kościoła, za katechumenów, o jedność chrześcijan, za Żydów, za niewierzących w Chrystusa, za niewierzących w Boga, za rządzących państwami oraz za strapionych i cierpiących.

Jednym z najważniejszych elementów Liturgii Męki Pańskiej jest adoracja Krzyża. Początki tego obrzędu sięgają IV wieku, kiedy zostały odnalezione przez cesarzową Helenę relikwie Krzyża Świętego. W czasie liturgii sprawowanej w Jerozolimie (potem także w kościele św. Krzyża Jerozolimskiego w Rzymie), wierni przychodzili, aby ucałować i adorować drzewo Krzyża.

Obecnie obrzęd ten może rozpocząć się w dwojaki sposób: albo poprzez przyniesienie do ołtarza zasłoniętego Krzyża i stopniowe odsłanianie go przy trzykrotnym śpiewie antyfony Oto drzewo Krzyża (ta forma wiąże się ze zwyczajem powstałym w IX wieku w północnej Francji), albo poprzez wnoszenie odsłoniętego Krzyża i ukazywanie go (również przy śpiewie antyfony Oto drzewo Krzyża) przy wejściu do kościoła, na jego środku i przy ołtarzu. Antyfony Oto drzewo Krzyża (łac. Ecce lignum Crucis), prawdopodobnie przejętej z liturgii bizantyjskiej, używano już w VIII wieku, a od IX wieku powtarzano ją trzykrotnie, śpiewając za każdym razem na coraz wyższym tonie.